

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

ДЕРЖАВНИЙ ЗАКЛАД

**“Південноукраїнський національний
педагогічний університет імені К. Д. Ушинського”**

кафедра філософії, соціології та менеджменту соціокультурної діяльності

МАТЕРІАЛИ

**V Міжнародної конференції здобувачів вищої освіти і молодих учених
“КОНЦЕПТИ СОЦІОКУЛЬТУРНОЇ ТРАНСФОРМАЦІЇ СУЧАСНОГО
СУСПІЛЬСТВА”**

(Одеса, 25-26 травня 2023 року)

Одеса -2023

УДК: 1:403:316.6(08)

К 65 Концепти соціокультурної трансформації сучасного суспільства //
Матеріали V Міжнародної конференції здобувачів вищої освіти і молодих учених «Концепти соціокультурної трансформації сучасного суспільства» (Одеса, 25-26 травня 2023 р.) 175 с.

Рецензенти:

Єременко Олександр Михайлович – доктор філософських наук, професор кафедри філософії Національного університету «Одеська юридична академія»

Пальчинська Мар'яна Вікторівна – доктор філософських наук, професор, завідувач кафедри психології, педагогіки та лінгводидактики Державного університету інтелектуальних технологій і зв'язку

Збірник матеріалів V Міжнародної конференції здобувачів вищої освіти і молодих учених «Концепти соціокультурної трансформації сучасного суспільства» вміщує матеріали, які досліджують соціокультурні засади трансформацій ціннісної сфери життєдіяльності суспільства, аналізують соціокультурні трансформації молодіжного соціуму, показують соціокультурні трансформації освітнього середовища та розкривають проблемні моменти культури бізнесу в умовах соціокультурної трансформації сучасного українського суспільства, а також розглядають синергетику як самоорганізаційну систему у суспільстві, що трансформується. Рекомендовано для науковців, педагогів, докторантів, аспірантів, студентів.

Ухвалено до друку та розповсюдження мережею інтернет вченою радою Державного закладу «Південноукраїнський державний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського»

Оскільки культура як результат життєдіяльності людей багатьма її носіями сприймається лише за допомогою філософської рефлексії, необхідно гранично ясно уявляти собі всі особливості можливого шляху її пізнання.

Треба розуміти сучасні тренди культури, пріоритетні напрями сучасного суспільства. Згідно європейським цінностям, це – не тільки освіченість, свобода, правосвідомість, демократія, але й людяність, моральність, цінність життя кожної конкретної людини. І сучасне українське суспільство, вливаючись у європейську спільноту, пропагує саме ті цінності, розплачуючись за них кров'ю. Але потерпаючи від російської агресії ми розуміємо, що пройде час і саме ті пріоритети дозволять нам бути успішними, зберігши дорогою ціною свою свого, право на своє особливе культурне буття, та своє особливе місце у сім'ї європейських народів.

Список використаних джерел

1. Kroeber A.L., Kluckhohn C. Culture: a Critical Review of Concepts and Definitions. N.Y., 1952. 455 p.
2. Tylor E.B. Primitive Culture: Researches Into the Development of Mythology, Philosophy, Religion, Art, and Custom. Cambridge University Press, 2010. 468 p.
3. Adelung J.C. Versuch einer Geschichte der Cultur des menschlichen Geschlechts. Leipzig: Christian Gottlieb Hertel, 1782. 12 p.
4. Cassierer E. Versuch über den Menschen. Einführung in eine Philosophie der Kultur. Published By: Felix Meiner Verlag GmbH. 58 p.

Шабанова Юлія Олександрівна, доктор філософських наук професор,
професор кафедри філософії і педагогіки, НТУ «Дніпровська політехніка

СОЦОКУЛЬТУРНІ ПЕРЕДУМОВИ ТРАНСФОРМАЦІЇ МЕНТАЛЬНОСТІ В ДОБУ МЕТАМОДЕРНУ

Метамодерн, що визначається його ідеологами, нідерландськими культурфілософами Тімотеусом Вермюленом та Робіном ван ден Аккером, як «передчуття нової культурної парадигми» [4], фіксується в культурфілософському просторі з 2010 року. Особливість нового парадигмального виміру полягає в тенденції до холономності (цілісності), що враховуючи ідеї Премодерну і Модерну, а також, критику їх ідеалів Постмодерном, прагне відновитися в новій якості смислопокладання сучасної людини. В цьому зв'язку, поняття «мета» у метамодерній конотації тлумачиться не в аристотелівському значенні «понад» або «до» емпіричного світу, а в платонському сенсі. «Глибинне значення терміну філософ розкриває в Парменіді, де використовує концепт *metaxis* для вираження співвідношення

між річчю та ідеєю, як те що одночасно розділяє і з'єднує світ ілюзії та реальності» [3, р.123]. Відповідно до осцилятивної (коливальної) природи метамодерного світогляду, що відновлює цілісність в єдності бінарних опозицій Модерну та Постмодерну, ментальність людини доби Метамодерну набуває кардинальних змін та нових якостей у вигляді відсутності моноїдеї, що скріплює культурний простір. Для метамодерну характерна парадоксальність константи перманентної мінливості, що вперше в історії культури обумовлює траєкторію індивідуалізації Я. Ця нова світоглядна якість, як константа осциляції (коливання), виявляється конструктом збирання на новому рівні ціннісно-світоглядних основ існування сучасної людини й породжує перманентний стан нестабільності, невизначеності, непередбаченості й незрозумілості місії й призначення людини, в теперішньому часі. В цьому зв'язку, Робін ван ден Аккер, слушно зауважує: «Метамодерн – це не усталена структура сприйняття, що не народжується, а домінуюча культурна логіка сучасності, в якій закінчується постмодерністське відчуття стабільності та перманентності прогресу» [5, р.117].

Вперше в історії культури визначення соціокультурного контексту виявляється у коливальному (осцилятивному) стані, що вбирає в себе всі модуси попередніх епох, при цьому не стверджуючи однозначно смислової домінантності жодного часу. Світ екзистенційної загубленості Я, перетворюється в світ автономної індивідуальності, що має відтворювати змістовні смислопокладання відповідно до суб'єктивного ціннісного запиту. Не випадково, представники різних філософських шкіл та напрямів ще в 20 столітті слідом за М. Гайдеггером, П. Адо та М. Фуко визначають «турботу про себе» одним із наймасштабніших проєктів в історії культури.

Нові виміри в ментальності доби Метамодерну формуються на підґрунті соціокультурних передумов, які вплинули як на загальні тенденції сучасного світогляду в цілому, так й на світогляд кожної, одиничної людини, окремо. Серед цих умов визначальними є наслідки четвертої промислової революції як новітніх наукоємних технологій, що уможливили невтручання людини у виробничий процес. Американський філософ Маршал Маклюєн в роботі «Галактика Гутенберга», відстоює позицію технотермінізму, відповідно до якої головним фактором культурного прогресу є технології [2]. Як що розглядати це явище з світоглядної точки зору, зазначимо, що людина, вперше в історії свого існування, завдяки розвитку технологій, отримала можливість присвятити своє життя не споживчому забезпеченню підтримки існування, а перейти на рівень усвідомлення глибинних смислів та відповідної самореалізації. При цьому йдеться не про окремих передових представників часу, а про тотальний простір людського буття й стан усвідомлення та самореалізації кожної людини. Метамодерн формує новий рівень прояву свободи, не обмеженої жодною з ідеологій минулого, при цьому покликаної

зберегти та розширити до еволюційних смислів усі відпрацьовані світоглядні настанови.

Так сучасна епоха, що природньо формується в світі інформаційних технологій, виявляє діджиталізацію та глобалізацію тими соціокультурними чинниками, що в умовах пандемії COVID-19, а зараз й російсько-української війни, отримує визначальне значення для формування ментальності людини Метамодерну. Глобалізований світ, що змінює вертикальні, ієрархічні зв'язки побудови суспільства на горизонтальні, вже не може стояти осторонь, будь-якої події, що має ціннісне значення для соціальної спільноти 21 століття. Принцип побудови суспільства на горизонтальних зв'язках, визначений в концепції «глобального селища» Маршала Маклюєна, як середовище, в якому складно приховати інформацію й в якому «всі про всіх все знають». Згідно Маклюєна комп'ютерні технології є тільки засобом, завдяки якому змінюється культура. Моральна та ціннісна якість цих змін залежить вже від самої людини, яка наповнює нові форми існування смислами та змістом. В роботі пізнього періоду «Розуміння медіа» Маклюєн змінює поняття «глобального селища» на «глобальний театр», відповідно якого глобалізоване суспільство горизонтальних зав'язків й комунікацій не тільки пасивно споживає інформацію, але ж й активно її виробляє, користуючись мережевим форматом горизонтального доступу до будь-якого реципієнта.

Такий тип побудови комунікації, що відповідає широкій розгалуженості деревовидного типу та має вільну траєкторію перспективного розвитку, обґрунтували французькі постмодерністи Ж. Дельоза і Ф. Гваттарі в роботі «Ризома [1]. Під ризоною розуміється децентрована мережа, аналог кореневища, на відміну дерева, що має коріння, стовбура чи листя, конкретної форми чи території. Концепт ризоми французьких постмодерністів, як принцип буття та мислення, що покликаний протистояти, передбаченим в своєму розвитку, лінійним структурам, відтворює прообраз соціальних мереж, як інтернетний гіпертекст в якості мережі текстів, пов'язаних один з одним нелінійно. Побудованому таким чином інформаційному середовищі створюються передумови горизонтальних зв'язків, як засобу формування ментальності людини Метамодерну, в якості індивідуалізованої траєкторії здійснення автономного буття кожного.

Таким чином, ментальність людини доби Метамодерну, яка характеризується, атопічністю, індивідуалізацією, осцилятивністю, неоромантичним проявом індивідуалізованої чуттєвості, в умовах культури діджиталізованого суспільства та глобального простору інформації постає перед проблемою вибору: або розчинитися в омані мозаїчного простору, втративши своє Я, або віднайти себе істинного, сутнісного через осмислену «турботу про себе» в збиранні людини-цілісної в самотутньому самоздійсненні кожного.

Список використаних джерел

1. Deleuze G., Guattari F. *Rizoma. Dibs Fontamara*, 2010.
2. McLuhan M. *The Gutenberg Galaxy*. University of Toronto Press, 2011.
3. Shabanova Yu.O. *Metamodernism Man in the Wordview Dimension of New Cultural Paradigm / Anthropological Measurements of Philosophical Research* No 18. 2020. - P. 121-131.
4. Van den Akker R., Gibbons A., Vermeulen T. *Metamodernism: Historicity, Affect, and Depth after postmodernism*. Rowman & Littlefield, 2017.
5. Van den Akker R. & Vermeulen T. *Notes on metamodernism*. *Journal of Aesthetics & Culture*, V 2 (1). (2010). P. 56-77.

Секція 1. Соціокультурні засади трансформацій ціннісної сфери життєдіяльності суспільства

Tkachenko Catherine, PhD, lecturer at the Institute of Media and Communications, Anhui University of Finance and Economics, China

PERSONALITY FLUCTUATIONS IN SOCIETY: COEXISTENCE WITH THE OTHER

The problem of personality has always been of the key topics in philosophy, and this subject can never be exhausted, as, on the one hand, it cannot exist in isolation from society, which is constantly acquiring new characteristics, and, on the other hand, new ideas, theories and concepts arise, which introduce alternative ways to solve problems in their corresponding subject fields. The changes in the socio-cultural circumstances require new personality concepts. As it is known, Aristotle called human “Homo Politicus”, and this is a very precise characterisation, because the essence of a person is formed and is shown only in a collective of their own kind. Social being is the process of actualization and development of individuals’ essential skills in the context of co-existence with others, as well as the mutual exchange of these skills.

Why is the problem of identification so au goût du jour in our time? Why is it one of the central problems in phenomenology? It should be pointed out that nowadays the conflict between I and the Other became ever more problematic. We easily employ others’ thoughts, meanings, concepts, making them our own, while at the same time, that which pertains to I, becomes ever more estranged